QORTI ĊIVILI PRIM'AWLA

IMĦALLEF
ONOR. JOSEPH AZZOPARDI LL.D.

Illum il-Ġimgħa, 7 ta' Ottubru 2016

Kawża Nru: 13

Rikors Ġuramentat Nru: 739 / 09 JA

Victoria Tabone u Myriam Chemel Testaferrata Abela

-vs-

Pawlu D'Anastas; Charles Galea; u Joseph Galea

Il-Qorti,

Rat ir-rikors ġuramentat ippreżentat mill-atturi fit-28 ta' Lulju 2009 li permezz tiegħu ġie premess:

Illi r-rikorrenti huma proprjetarji u qiegħdin fil-pussess ta' Palazzo Gomerino u l-irziezet u l-artijiet tal-Għemieri, fil-limiti tar-Rabat,

Malta, inklużi l-istrutturi kollha u l-bjar u spieri ta' ilma ġieri li jinstabu fuq l-istess artijiet;

Illi l-intimati Pawlu D'Anastas, Charles Galea u Joseph Galea jokkupaw b'titolu ta' qbiela xi raba' li jifforma parti mill-artijiet tal-Għemieri, fil-limiti tar-Rabat, Malta, proprjetá tar-rikorrenti;

Illi fil-proprjetá tar-rikorrenti hemm spiera li minnha kienu jiġbdu l-ilma kemm ir-rikorrenti kif ukoll l-intimati u anke gabillotti oħra, fosthom ċertu Joseph Camilleri u Anthony Camilleri, dawn tal-aħħar s'intendi bil-kunsens tar-rikorrenti;

Illi fl-aħħar tax-xahar ta' Mejju ta' din is-sena, l-intimat jew min minnhom, b'mod abbużiv u llegali u mingħajr il-kunsens tar-rikorrenti, għalqu u mblukkaw l-ispiera li tinstab fil-proprjetá u l-pussess tar-rikorrenti billi fl-ewwel lok għamlu pjanċi tal-ħadid jew materjal ieħor ġewwa l-istess spiera b'mod tali illi la r-rikorrenti u lanqas Joseph Camilleri u Anthony Camilleri ma jistgħu jtellgħu ilma minn ġewwa l-istess kif ukoll, fit-tieni lok, billi għalqu l-entratura tal-mina illi tagħti għal din l-ispiera billi waħħlu xatba u katnazz;

Illi għalhekk, l-intimati jew min minnhom spoljaw bil-vjolenza u / jew bil-moħbi lir-rikorrenti mill-pussess tal-proprjetá tagħhom;

Illi għalkemm debitament interpellati sabiex jirrintegraw lill-esponenti, l-intimati baqgħu inadempjenti;

Illi għalhekk kellha ssir din il-kawża;

Illi dawn il-fatti l-esponenti tafhom personalment;

Għaldaqstant jgħidu l-intimati, prevja kwalsijasi dikjarazzjoni neċessarja u opportuna u għar-raġunijiet premessi, għaliex m'għandhiex dina l-Onorabbli Qorti:

1. Tiddikjara u tiddeċiedi illi l-intimati jew min minnhom spussessaw u spoljaw b'mod vjolenti u / jew klandestin lir-rikorrenti mill-pussess tal-ispiera hawn fuq imsemmija, u dana peress illi huma jew min minnhom b'mod abbużiv u llegali u mingħajr il-kunsens tar-rikorrenti, għalqu u mblukkaw l-ispiera li tinstab fil-proprjetá u l-pussess tar-rikorrenti billi fl-ewwel lok għamlu pjanċi tal-ħadid jew materjal ieħor ġewwa l-istess spiera b'mod tali illi la r-rikorrenti u lanqas Joseph Camilleri u Anthony Camilleri ma jistgħu jtellgħu ilma minn ġewwa l-istess, kif ukoll fit-tieni lok, billi għalqu l-entratura tal-mina illi tagħti għal din l-ispiera billi waħħlu xatba u katnazz;

2. Tikkundanna lill-intimati jew min minnhom sabiex fi żmien qasir u perentorju illi jiġi lilhom prefiss minn dina l-Onorabbli Qorti jirreintegraw lir-rikorrenti fil-pussess u dana billi jerġgħu jqegħdu kollox fl-istat ta' qabel ir-rikorrenti ma batew l-ispoll, u dana billi jagħmlu u jeżegwixxu l-azzjonijiet u x-xogħlijiet kollha neċessarji illi jiġu lilhom ordnati minn dina l-Onorabbli Qorti, inklużi t-tneħħija tal-ħadid, pjanċi jew materjal ieħor illi għamlu fl-ispiera kif ukoll bit-tneħħija tax-xatba u katnazz imwaħħal minnhom;

3. Fin-nuqqas ta' adempiment min-naħa tal-intimati jew min minnhom, tawtorizza lir-rikorrenti sabiex jieħdu dawk il-miżuri kollha u / jew jeżegwixxu dawk ix-xogħlijiet kollha neċessarji sabiex jieħdu lura l-pussess effettiv tal-proprjetá tagħhom, jekk ikun hemm bżonn taħt is-sorveljanza ta' perit nominat minn dina l-Onorabbli Qorti, kollox a spejjeż tal-intimati jew min minnhom, u skond kull direzzjoni jew ordni illi dina l-Onorabbli Qorti jidhrilha illi jkun neċessarju jew opportun skond iċ-ċirkostanzi tal-każ;

Bl-ispejjeż kontra l-intimati jew min minnhom, li huma minn issa stess inġunti in subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni maħlufa tal-atturi u l-lista tax-xhieda.

Rat ir-risposta ġuramentata tal-konvenuti ppreżentata fit-18 ta' Settembru 2009 li permezz tagħha eċċepew:

1. Illi preliminarjament għandha issir korrezzjoni fl-okkju tal-kawża billi wieħed mill-intimati jismu Carmelo magħruf bħala Charles Galea.

2. Illi t-talbiet tar-rikorrenti huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż kontra l-istess rikorrenti.

3. Illi mhux minnu li l-intimati jew minn minnhom, għalqu u mblukkaw spiera billi għamlu pjanċi tal-ħadid jew materjal ieħor ġewwa l-istess spiera u għalqu l-entratura tal-mina illi tagħti għal din l-ispiera billi waħħlu xatba u katnazz.

4. Illi t-talbiet tar-rikorrenti huma insostenibbli billi ma jeżistux l-elementi rikjesti mil-liġi sabiex tirnexxi l-azzjoni ta' spoll tentata mir-rikorrenti billi mhuwiex minnu illi l-esponenti kkommettew spoll fil-konfront tar-rikorrenti.

5. Illi x-xogħlijiet li għalihom saret referenza mir-rikorrenti fir-rikors promutur ma sarux fl-aħħar ta' Mejju 2009 u lanqas fix-xahrejn preċedenti għall-intavolar tal-proċeduri odjerni.

6. Illi r-rikorrenti qatt ma kellhom il-pussess tal-istrutturi tal-ispiera u l-entratura tal-mina illi tagħti għal din l-ispiera.

7. Salvi kontestazzjonijiet ulterjuri.

Rat id-dikjarazzjoni maħlufa tal-konvenuti u l-lista tax-xhieda.

Rat l-affidavits preżentati mill-partjiet fosthom dawk tagħhom stess;

Rat ir-rapport tal-A.I.C. Mario Cassar maħtur mill-Qorti biex jirrelata dwar it-talbiet attrici u debitament maħluf;

Rat id-digriet tat-22 ta' Ġunju 2016 fejn il-kawża tħalliet għas-sentenza wara li l-Avukati tal-partijiet għamlu t-trattazzjoni tagħhom;

Ikkunsidrat:

Illi kif jidher ċar mir-rikors promotur din hija kawża ta' spoll. L-atturi qed isostnu illi l-konvenuti għalqu l-aċċess għall-ispiera msemmija fir-rikors promotur. Kif hu magħruf huma tlieta l-elementi rikjesti biex azzjoni ta' spoll tirnexxi, u ċjoe:

1. il-pussess – ***possedisse***;

2. li l-azzjoni spoljattiva tkun saret bil-moħbi jew kontra l-volonta tal-attur – ***spoliatum fuisse***; u

3. li l-azzjoni issir fi żmien xahrejn minn meta jkun seħħ l-ispoll – ***infra bimestre deduxisse***.

Illi l-konvenuti qed jikkontestaw li huma kkommettew spoll u dan billi ma jissussistux l-elementi biex l-azzjoni ta' spoll tirnexxi; jikkontestaw li l-atturi kellhom il-pussess in kwistjoni u li f'kull każ l-azzjoni attrici ġiet intavolata ferm wara x-xahrejn imsemmija mill-liġi (artikolu 535 tal-Kodiċi Ċivili) minn meta sar l-allegat spoll.

Illi fil-kawża deċiża mill-Qorti tal-Appell fit-28 ta' Mejju 1956 fl-ismijiet **"Vincenzina Cassar et vs Annetto Xuereb Montebello"** ingħad illi:

"Il-ġurisprudenza tat-Tribunali tagħna dejjem kienet kostanti fl-interpretazzjoni ta' dawn il-liġijiet, fis-sens li l-azzjoni ta' spoll hija 'di ordine pubblico', unikament u esklussivament intiża biex timpedixxi li wieħed jagħmel ġustizzja b'idejh mingħajr l-intervent tat-tribunal ċivili u tipprevjeni l-konsegwenzi deplorevoli ta' aġir simili. Għalhekk il-liġi tivvjeta l-allegazzjoni ta' kwalsiasi eċċezzjoni li ma tkunx dilatorja kontra r-reintegrazzjoni u tiċċirkoskrivi l-eżami tal-Qorti għall-fatt biss tal-pussess u tal-ispoll denunzjat. Ir-reintegrazzjoni għandha dejjem tiġi ordnata mill-Qorti, kwantunkwe l-pussess jista' jkun vizzjat u min jikkommetti l-ispoll ikun il-veru proprjetarju tal-ħaġa li minnha l-possessur tagħha jkun ġie spoljat."

Illi f'din is-sentenza l-Qorti ċċitat sentenza riportata fil-**Volum XXXIII-ii-83** illi rriteniet *"che la reintegrazione dovra' essere dalla Corte ordinate, comunque viziato possa essere il possesso dell' attore, comunque il citato possa essere il vero propietario della cosa di cui l' attore avesse sofferto lo spoglio; sicche' l' indagine intormo alla legittimita' del possesso, da farsi in altra sede, tornerebbe oziosa in questo giudizio ..."*

Illi fis-sentenza **"Delia vs Schembri"** (deċiża mill-Prim Awla fl-4 ta' Frar 1958) ġie ritenut illi:

"L-azzjoni ta' spoll isservi biex tipproteġi l-pussess, ikun x'ikun ... li jiġi vjolentement jew okkultament meħuda mingħand il-possessur jew detentur, u ġie deċiż kemm-il darba li tapplika wkoll għat-tutela tal-kważi pussess tad-drittijiet legali u hija inerenti għall-fatt ta' min b'awtoritá privata ... jagħmel għad-dannu ta' terza persuna att li għalkemm jista' jkollu dritt għalih ma jistax jeżerċitah mingħajr intervent tal-Qorti."

Illi fi kliem **Pacifici Mazzoni** spoll vjolent huwa *"qualunque atto arbitrario che per forza privata si compia contro la volontarieta' dello spogliato"*. (Vol III Sez. 52).

Illi kif ukoll intqal fil-kawża **"Margherita Fenech vs Pawla Zammit"** deċiża fit-12 ta' April 1958:

"L-actio spolii hija radikata pjuttost fuq l-esiġenzi ta' utilita' soċjali milli fuq il-prinċipju assolut ta' ġustizzja hija eminentement intiża l-protezzjoni ta' kwalunkwe pussess u jiġi impedut liċ-ċittadin privat li jieħu l-liġi f'idejh; b'mod li l-fini tagħha huwa dak li jiġi restawrat l-istat tal-pussess li jkun ġie skonvolt jew turbat."

Illi wieħed isib ukoll fis-sentenza fl-ismijiet ***"Cardona vs Tabone"*** – deċiża mill-Qorti tal-Appell fid-9 ta' Marzu 1992) illi:

"Kif kellha okkażjoni tesprimi ruħha l-Onorabbli Qorti tal-Appell, l-indaġini li trid issir hija waħda limitatissima, rigoruża u skarna, u ma tinsab f'ebda leġislazzjoni oħra, u kompliet tgħid illi għalhekk indaġinijiet ibbażati fuq x'jgħidu u ma jgħidux ġuristi u awturi Franċiżi u Taljani huma għal kollox irrilevanti u inapplikabbli fil-kuntest tal-ordinament ġuridiku tagħna ..."

Illi l-**atturi** ppreżentaw tlett affidavits fejn fost affarijiet oħra Anthony Tabone kien qal illi:

"1. Jiena r-raġel tal-attriċi Victoria Tabone li hija flimkien ma' oħtha, Myriam Chemel, huma l-proprjetarji ta' artijiet tal-Għemieri li jinkludu d-dar ta' Gomerino fil-limiti tar-Rabat.

2. Ngħid ukoll illi aħna mmorru noqogħdu hemmhekk għal sitt xhur f'sena u b'mod partikolari April, Mejju, Awissu, Settembru, Diċembru u Jannar.

3. *Ilna mmorru hemmhekk minn meta kelli sittax-il sena, jiġifieri madwar sebgħa u erbgħin sena.*

4. *Ngħid illi l-proprjetá hija vasta, tinkludi ħafna artijiet li xi ftit minnhom jinħadmu jew kienu jinħadmu mill-konvenuti Pawlu D'Anastas, Carmelo Galea u Joseph Galea.*

5. *Fir-rigward tal-ispiera illi tinstab mal-bitħa ta' Joseph u Grace Camilleri, ngħid illi din minn dejjem kienet hemmhekk u kienet għall-użu komuni tal-persuni kollha illi kienu jaħdmu jew joqogħdu fil-proprjetá in kwistjoni. B'hekk kienet fil-proprjetá u fil-pussess tagħna.*

6. *Reċentament, għall-ħabta ta' April 2009, li ġara huwa illi ġie Joseph Camilleri, is-sid tal-bitħa fejn tinstab l-ispiera in kwistjoni, u nfurmana illi ma setax itella' ilma mill-bokka għaliex saret pjanċa fil-qiegħ.*

7. *Dwar din il-kwistjoni jiena kellimt lil Charles Galea, il-konvenut, u flimkien ma' marti għidtlu biex ineħħi l-pjanċa minn hemm u huwa weġibni illi l-ilma għandu bżonnu għall-ħajja tagħhom u ma kienx bi ħsiebu jneħħiha. Qalli wkoll illi skond hu la Joseph Camilleri u lanqas aħna ma kellna dritt intellgħu l-ilma.*

8. *Wara reġa' ġie Joseph Camilleri u avżana illi neħħa l-pjanċa u għalhekk stajna ntellgħu l-ilma liberament.*

9. *Sussegwentament u ngħid illi għall-aħħar ta' Mejju 2009, ġie Joseph Galea u qal lili u lill-mara illi huma reġgħu daħlu fil-mina li tiġi taħt l-ispiera u għalqu żewġ spieri, waħda minnhom dik in kwistjoni billi tqiegħdet xibka fil-qiegħ tal-ispiera.*

10. *Reġa' ġie Joseph Galea wara ftit imma fl-aħħar jiem ta' Mejju 2009, u qalli illi għamlu grada fil-bokka tal-mina ta' taħt l-ispiera.*

11. *Jiena tlabtu* ċavetta *u qalli "issa nsaqsihom biex jagħtuk waħda". Meta wara jiena tlabtu* ċ-ċavetta *huwa qalli "ma jridux ituhielek u jekk ikollkom* bżonn *tidħlu staqsu lilna".*

12. *Dwar din il-mina naf illi minn dejjem kienet miftuħa u* aċċess*ibbli għal kulħadd u illi l-mara tiegħi ġieli daħlet hemm anke* reċentament *mal-Professur Keith Buhagiar.*

13. *Imbagħad naf illi saret din il-kawża anqas minn xahrejn wara illi saret ix-xibka fil-qiegħ tal-ispiera u l-grada fil-bokka tal-mina għaliex jiena u l-mara morna ħadna parir u ġejna avżati illi ridna mmexxu bil-kawża f'anqas minn xahrejn minn meta saru dawn l-atti għad-detriment tal-pussess tagħna."*

Illi min-naħa tiegħu Joseph Camilleri qal hekk:

"1. Jiena, flimkien ma' marti Grace, noqgħod fid-dar bl-isem Kikki's cottage ġewwa l-Għemieri, Rabat, Malta fi proprjetá ta' Victoria Tabone u Myriam Chemel.

2. Jiena niġi n-neputi ta' Pawlu D'Anastas u Carmelo Galea huwa parrinu tal-griżma tiegħi.

3. Fil-ħajt tal-bitħa tar-residenza tiegħi, hemm spiera u din ilha hemmhekk għal ħafna snin tant illi jien minn dejjem hemm nafha.

4. Din l-ispiera tintuża minn dejjem mir-residenti u l-bdiewa li joqogħdu maġenbha sabiex għall-użu tad-dar u biex jinħaslu l-

ħwejjeġ, jinħaslu n-nies u għax-xorb kemm tan-nies kif ukoll tal-bhejjem.

5. *Din minn dejjem kienet aċċessibbli anke għas-sinjura Tabone u għas-Sinjura Chemel mingħajr indħil u ostakoli.*

6. *Xi snin ilu kont mort biex intella' l-ilma bil-barmil mill-ispiera u l-barmil ħabat ma' xi ħaġa, ma setax jinżel. Meta vverifikajt bid-dawl minn fuq sibt illi kien hemm pjanċa. Kellimt liz-ziju Pawlu D'Anastas u qalli li dik kien għamilha ċertu Karmnu Muscat, ir-raġel tat-tifla tiegħu, għaliex il-ġebel ta' fuq tal-ispiera kien qiegħed jitmermer u beża' li jaqa' l-ġebel u jgħalqilhom l-ilma li jinżel għall-ġiebja.*

7. *Jiena għidtlu illi xi darba nirranġa u nkaħħal il-ġebel u mbagħad inneħħu l-pjanċa u qalli iva. Peress li dak iż-żmien kelli ħafna xogħol jien ma kaħħaltx mill-ewwel iżda x-xogħol ta' tikħil għamiltu għall-ħabta ta' Frar 2009 u wara erġajt mort inkellem liz-ziju sabiex ineħħi l-pjanċa. Għidtlu wkoll li nixtieq nagħmel "hoist"minflok il-ħabel u dana għar-raġuni illi kelli dahri juġagħni. Pawlu D'Anastas qalli li "hoist" ma nistax nagħmel għaliex kulma għandi huwa dritt li ntella' bil-ħabel biss. Qalli wkoll li r-raba' ma għadux jaħdmu u qiegħed jaħdmu Karmnu Muscat u jekk jarah jgħidlu jneħħi l-pjanċa.*

8. *Għaddew xi ħmistax u peress illi l-pjanċa kienet għadha ma tneħħietx, dħalt fil-mina ta' taħt l-ispiera u neħħejt il-pjanċa jiena stess u hekk stajt intella' l-ilma.*

9. *Wara ftit erġajt mort intella' u erġajt sibt pjanċa li twaqqafni milli ntella' l-ilma. Infurmajt lil Victoria Tabone kif ukoll lil Myriam Chemel u kellimt ukoll lil Carmelo Galea – li skond huwa kelli biss id-dritt illi ntella' barmil biex nixrob; lil ċertu Pawlu Micallef – li jaħdem xi għelieqi hemmhekk; lil Joseph*

Galea – illi qalli li għalih nista' ntella' iżda biex ma jiġġilidx ma' l-oħrajn ingħaqad magħhom.

10. *Is-sitwazzjoni baqgħet kif kienet.*

11. *Wara illi tkellimt mas-sidien tal-post erġajt dħalt inneħħi l-pjanċa biex inkun nista' ntella' l-ilma.*

12. *Darba – dejjem fis-sena 2009 – kont qiegħed intella' l-ilma u għadda Carmelo Galea u beda jgħajjat, qalli li jieni ma nistax insaqqi l-għalqa u kulma għandi dritt għal barmil ilma bil-ħabel.*

13. *Wara ftit erġajt sibt xibka fil-qiegħ tal-ispiera u erġajt ma nistax intella' l-ilma. Twaħħlet ukoll grada tal-ħadid b'mod illi ma nistax nidħol fil-mina ta' taħt l-ispiera. Dan kien fl-aħħar ġranet ta' Mejju 2009. B'hekk l-aċċess għall-ispiera u għall-ilma li qabel kien liberu ġie mċaħħad.*

14. *Jiena kont mort għand l-avukat tiegħi Toni Abela illi għamel kwerela u ttieħdu passi u mill-pulizija quddiem il-Maġistrat Consuelo Scerri Herrera fejn Carmelo Galea instab ħati tar-reat ta' ragion fattasi iżda nfurmat illi ġie ppreżentat appell.*

15. *Nixtieq inżid ukoll illi f'Ġunju 2009 kont iltqajt ma' Karmnu Muscat fil-passaġġ tal-għalqa ġewwa l-Għemieri. Huwa beda jgħajjat miegħi u qalli biex noqgħod attent u ma noqgħodx niġġakbina mas-sinjura għax jekk intelliflu ħobżu ħażin ikun għalija."*

Illi l**-konvenut Carmelo Muscat** ippreżenta affidavit a fol 100 fejn qal hekk:

“Jiena miżżewweġ lit-tifla ta’ Pawlu D’Anastas u bdejt naħdem ir-raba’ li għandu fl-Għemieri madwar tletin sena ilu meta dan irtira. Meta ħadt f’idejja r-raba’ kont waħħalt pjanċa sabiex inwaqqaf il-ġebel u l-ħmieġ li kien jidħol mill-bokka li kienet tagħti għat-triq.

Matul dan iż-żmien qatt ma kien hemm problemi mal-bdiewa li kienu jagħmlu użu mil-ilma. F’April tas-sena 2009 wieħed mill-bdiewa kien infurmani illi Joseph Camilleri kien beda jtella’ l-ilma u li kien qed jippretendi li għandu dritt jagħmel dan. Jiena dħalt fil-mina u rajt illi xi ħadd kien qala’ l-pjanċa li kont għamilt tletin sena ilu u rġajt waħħalt il-pjanċa.

Ftit ġranet wara erġajt dħalt ġol-mina biex nara x’kien qed jiġri u rġajt sibt il-pjanċa maqlugħa.

Għalhekk xi jumejn wara mort u xtrajt katnazz u tliet ċappetti sabiex nagħmel grada u ma terġax tinqala’ l-pjanċa. Infaqt €24 u xtrajthom mill-ħanut li bl-isem M.A.V. Supplies li jinsab l-Imġarr fil-2l ta’ April 2009. (Dok ‘CG2’).

Jiena waħħalt il-pjanċa u l-grada għad-dħul fil-mina bil-katnazz fl-l ta’ Mejju 2009. Jiena ċert minn dina d-data għaliex niftakar illi kienet festa. L-għada tajt ċavetta tal-katnazz tal-grada li kont waħħalt lil Carmelo Galea. Wara ftit taż-żmien dan tahieli lura għaliex ma kellux x’jagħmel biha. Ħadd iżjed ma għandu ċavetta tal-grada.

Ħadd ma talabni biex ineħħi l-pjanċa u jiena għamilt dawn ix-xogħlijiet minn jeddi għaliex ridt inkun żgur li l-affarijiet jibqgħu kif kienu tletin sena ilu mingħajr inkwiet.”

Illi mid-depożizzjonijet jidher ċar li fil-fatt l-azzjoni lamentata mill-atturi seħħet u *ex admissis* għamilha Carmelo Muscat biex jibbenefika lil ħatnu Pawlu D’Anastasi u lill-konvenuti Galea. Kwindi dawn kienu evidentement jafu b’dak li se jagħmel u fil-fehma tal-Qorti

awtorizzawh jagħmilha. Mhijiex għalhekk skużanti għalihom bħala difiża f'din l-azzjoni li l-fatt materjali ma għamluhx huma.

Illi l-kwistjonjiet dibattibbli allura huma tnejn: jekk l-atturi bħala sidien li jikru l-proprjetá humiex possessuri; u jekk l-azzjoni saritx *entro* t-terminu ta' xahrejn.

Illi fil-kawża **"Lanfranco vs Fal-Con Limited"** deċiża fid-19 ta' Jannar 2009 intqal illi:

"Semmai jista' jsir l-argument li bħala sidien ma kellhomx il-pussess għax normalment is-sid ma jkunx fil-pussess materjali tal-oġġett mikri. Madankollu fil-kawża deċiża mill-Qorti tal-Appell fl-1967 fl-ismijiet ***"Vella vs Boldarini"*** *l-attrici kienet irnexxiet fil-kawża tagħha bħala sid fil-konfront tal-istess inkwilini, u dan għaliex il-fatt li s-sid ikun qed jirċievi kera (jew il-qbiela f'dan il-każ) hija mingħajr dubju ta' xejn manifestazzjoni esterna ta' pussess. "Il possesso e' definito ... come un potere sulla cosa che si manifesta in un' attivita' corrispondente all'esercizio del diritto di propieta' o din un altro diritto reale" –* ***Trabucchi (Istituzione di Diritto Civile*** *– paġna 455****).*** ***Torrente*** *(****Manuale di Diritto Privato – 1985****) jgħid illi "La detenzione – che e' la situazione possessoria base – consiste nell' avere la disponibilta' di una cosa, ossia nell' avere la disponibilita' di utilizzarla tutte le volte che si voglia, senza bisogna di superare ostacoli seri u duraturi ..." Għalhekk ma jibqa' ebda dubju li l-atturi kienu pussessuri tal-proprjetá in kwistjoni fis-sens legali tal-pussess kif spjegat fil-Kodiċi Ċivili stess fl-artikoli 524 et sequitur."*

Illi din il-Qorti hija tal-fehma li dan ir-raġunament japplika wkoll għall-azzjoni ta' spoll u għalhekk l-atturi għandhom il-pussess indikat.

Illi l-kwistjoni deċisiva hija għalhekk jekk il-kawża ġietx intavolata *entro* x-xahrejn rikjesti mil-liġi. Kif jidher mid-depożizzjonijiet tal-

partijiet, dawn taw verżjonijiet differenti li naturalment jaqblu lil dik il-parti li tatha.

Illi kif intqal fis-sentenza tal-Qorti tal-Appell fil-kawża fl-ismijiet **"Trevor Arends vs Veronique Mizzi** (deċiża fil-11 ta' Jannar 2013):

"Ir-rekwiżit li l-azzjoni ta' spoll għandha ssir fi żmien xahrejn mill-allegat spoll huwa rekwiżit essenzjali li joħroġ mill-artikolu tal-liġi stess, u l-ġudikant għandu jkun sodisfatt li dan jissussisti indipendentement minn jekk jitqajjimx fl-eċċezzjonijiet jew le. Il-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili fil-kawża ***"Alfred Paul Farrugia nomine*** *vs* ***Peter Paul Cutajar"*** *(deċiża fit-13 ta' Frar 2004) irriteniet illi "Dan huwa terminu ta' dekadenza estintiva tal-azzjoni ta' spoll, fis-sens li jekk ma jiġix pruvat li l-azzjoni saret fi żmien xahrejn mid-data tal-att spoljattiv allura l-azzjoni ta' spoll privileġġjat ma tistax treġġi." Aktar speċifikatament fil-kawża* ***"Georgina Borg vs Errol Cassar et"*** *(deċiża fil-21 t'Ottubru 2002) il-Prim' Awla dwar it-terminu ta' xahrejn f'azzjoni ta' spoll qalet illi: "Huwa veru li dan il-punt ma ġiex formalment eċċepit, kif normalment u ġuridikament wieħed kien jistenna in bażi għal dak provdut fl-Artikolu 728 tal-Kap 12. B'danakollu t-terminu ta' xahrejn li fih l-attur irid jiddeduċi l-pretensjoni tiegħu huwa element essenzjali ta' din l-azzjoni li jeħtieġ li jiġi konkludentement pruvat mill-attur."*

Illi huwa stabbilit ukoll li x-xahrejn jibdew għaddejjin minn meta jseħħ l-ispoll u mhux minn meta l-attur jinduna bih. Kif ingħad fis-sentenza **"Mamo vs Grima"** deċiża mill-Qorti tal-Appell fis-7 ta' Frar 1958, meta l-Qorti jkollha verżjonijiet kontrastanti trid għalhekk tiddeċiedi fuq il-preponderanza tal-provi.

Illi kif ritenut ukoll fil-kawża **"Zammit vs Petroccochino"** Appell Kummerċjali deċiż fil-25 ta' Frar 1952: *"F'ġudizzju ċivili l-Qorti trid tiddeċiedi fuq il-preponderanza tal-probabbiltajiet".* Il-Qorti allura jeħtieġ li tara jekk verżjoni waħda teskludix lill-oħra fuq bilanc ta'

probabbiltajiet. ... *"B'hekk jiġi evitat ir-riskju li l-Qorti taqa' fuq l-iskappatoja tad-dubju u ssib refuġju mir-regola 'in dubio pro reo"* kif ingħad fis-sentenza **"Enrico Camilleri vs Martin Borg"** (Appell Inferjuri deċiż fis-17 ta' Marzu 2003).

Illi f'din il-kawża, il-Qorti tara kontradizzjoni bejn dak li l-konvenuti ddikjaraw fir-risposta tagħhom u dak li rriżulta mill-provi. Infatti filwaqt li huma inizjalment ċaħdu li kkommettew l-att spoljattiv, irriżulta *invece* li huma stess ammettew li kienu huma li għamlu l-grada biex jimpedixxu lil ħaddieħor biex jidħol jieħu l-ilma. Dan għalhekk itebba' l-kredibilta' tagħhom u jwassal lil-Qorti biex tilqa' t-talbiet attriċi. Dan *eccetto* għall- konvenut D'Anastasi li huwa anzjan b'etá 'l fuq minn disgħin sena u li ma kellu ebda sehem fl-ispoll.

DEĊIŻJONI

Għaldaqstant għal dawn il-motivi l-Qorti tiddeċiedi din il-kawża billi filwaqt li tillibera lill-konvenut Pawlu D'Anastas mill-osservanza tal-ġudizzju, tiċħad l-eċċezzjonijiet tal-konvenuti l-oħra, u tilqa' t-talbiet attriċi fl-intier tagħhom; għall-fini tat-tieni u t-tielet talba tipprefiġġi terminu ta' xahar, u tordna li x-xogħlijiet isiru taħt is-sorveljanza ta' A.I.C. Mario Cassar li qed jiġi nominat għal dan il-għan.

L-ispejjeż tal-kawża jkunu a kariku tal-konvenuti Charles Galea u Joseph Galea.

Moqrija.

Onor. Joseph Azzopardi LL.D.
Imħallef

Mario Debono
Deputat Reġistratur